

KARLSTADS KOMMUN**KULTUR- OCH FRITIDSFÖRVALTNINGEN****Remissvar** 2024-10-28

Åsa Hansen, 054-540 2372

asa.hansen@karlstad.se

Remiss av SOU 2024:42 Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid

Dnr KFN/2024:358 Dpl 1.1.4.4

Karlstads kommuns remissvar**Sammanfattning**

Den 10 september 2024 mottogs betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42).

I betänkandet "Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid" föreslår utredningen en reform av styrningen av statsbidraget till studieförbund och folkhögskolor, där staten ska ta en tydligare roll när det gäller kontroll och utvärdering av folkbildningen.

I betänkandet föreslås att statens mål och syften med att ge bidrag till studieförbund och folkhögskolor ersätts av ett system med mål, delmål och indikatorer. Avsikten är att bidra till ett slags nystart för folkbildningen och samtidigt ge riksdagen bättre möjlighet att bedöma effekterna av statsbidraget. Utredningen har också haft i uppdrag att överväga om en myndighet ska ta över ansvaret att fördela och följa upp statsbidraget. Förslaget är att Folkbildningsrådet fortsatt ska ha denna uppgift, men att villkor, kontroll, uppföljning och utvärdering behöver utvecklas.

Folkbildningsrådet har de senaste åren genomfört stora förändringar av verksamheten och infört ett nytt statsbidragssystem och utvecklat arbetet med uppföljning och granskning.

Utredningen presenterar också flera konkreta förslag, som till exempel att:

- Riksrevisionen ska granska Folkbildningsrådets årsredovisning
- Myndigheten för kulturanalys löpande ska utvärdera statsbidraget till folkbildningen
- behålla den nuvarande självförvaltningsmodellen

- återkrävda medel ska återbetalas till staten och inte gå tillbaka till Folkbildningsrådet för användning till annan folkbildningsverksamhet, dock kommer storleken på summor som krävs tillbaka avgöra till vilken part bidraget återgår till
- bidragsmottagarnas samarbetsparter ska redovisas
- studieförbund och folkhögskolor måste ha en fungerande internstyrning och kontroll

Utredningens samtliga förslag föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Synpunkter från Karlstads kommun, genom kultur- och fritidsförvaltningen

- Karlstads kommun ser positivt på översynen av folkbildningen som helhet och instämmer i det övergripande förslaget om en reform av styrningen av statsbidraget till studieförbund och folkhögskolor.
- Karlstads kommun förordar förslaget att behålla självförvaltningsmodellen.
- Karlstads kommun instämmer i resonemanget i utredningen om att översynen kan få positiva externa effekter för kommuner och regioner i form av bättre beslutsunderlag för de lokala och regionala bidragen.
- Karlstads kommun vill lyfta de risker vi ser med förslaget om ökad kontroll då det kan innebära en ökad administrativ börda och ökade kostnader för administration, vilket kan få till följd att det tar resurser från den faktiska folkbildningsverksamheten.
- Karlstads kommun ser risker med att ökad kontroll, förutom ökad administration, också kan leda till minskad tillit, mindre utrymme för det fria och frivilliga samt minskad möjlighet för nya studieförbund att etablera sig.
- Karlstads kommun vill poängtera att principen armlängds avstånd till det politiska systemet behöver särskilt beaktas och stärkas för att behålla grunden för folkbildningens uppdrag, roll och betydelse i samhället.

14.3 Utredningen föreslår att självförvaltningsmodellen behålls

Kultur- och fritidsförvaltningen ställer sig positiv till förslaget att behålla självförvaltningsmodellen för att på så sätt säkerställa kontinuitet och stabilitet i folkbildningsfrågorna. Förslaget innebär också en möjlighet att säkerställa armlängds avstånd mellan staten och folkbildningen vilket ytterligare är ett starkt skäl för att behålla självförvaltningsmodellen.

En övergripande fråga för utredningen har varit att analysera den nuvarande styr- och fördelningsmodellen för statsbidraget i syfte att göra den mer ändamålsenlig, transparent och förutsägbar samt minska risken för fusk och felaktigheter.

Kultur- och fritidsförvaltningen ser dock risker med det nya systemet. När studieförbunden ska förtydliga sin profil och etablera profilstärkande verksamhetsområde utifrån sin omvärldsanalys, kommer det att ställa höga krav på att armlängds avstånd beaktas och stärks i förhållande till det politiska systemet. Kultur- och fritidsförvaltningen instämmer i utredningens resonemang kring att det politiska systemet inte bör fatta beslut om vilka ämnesområden folkbildningen ska ägna sig åt, vilket också talar för att förslaget om självförvaltningsmodell är att föredra. Fokus bör vara på ändamålsenlig styrning och proaktiva åtgärder i linje med att Folkbildningen är "fri och frivillig" med målsättning att nå fler människor.

20.8 Konsekvenser för det kommunala självstyret

En av de viktigaste aspekterna är att utredningen föreslår förändringar som kan påverka hur kommunerna samarbetar med studieförbund och folkhögskolor. Utredningen menar att förslaget innebär positiva externa effekter för kommuner och regioner i form av bättre beslutsunderlag för de lokala och regionala bidragen. Genom att ha tillgång till bättre beslutsunderlag kan kommuner och regioner göra bättre val som i sin tur kan leda till mer effektiv användning av offentliga medel. Genom att förbättra uppföljnings- och utvärderingsprocesserna samt kontrollen, kan kommuner och regioner säkerställa att den folkbildning som finansieras verkligen bidrar till kommunala och regionala mål och samtidigt stärka det kommunala självstyret.

Utredningen betonar också vikten av att folkbildningen ska ha de bästa förutsättningarna att verka framöver, vilket kan innebära att kommunerna behöver anpassa sina strategier och samarbeten för att stödja dessa mål. Utredningens förslag innebär nya mål, nya indikatorer, förstärkt uppföljning och kontroll samt förbättrad utvärdering. Detta bedöms inte skapa några extra kostnader för kommuner och regioner.

Kultur- och fritidsförvaltningen instämmer i tanken att det kan öka det kommunala självstyret, men gör en annan bedömning gällande kostnadsfrågan. Kultur- och fritidsförvaltningen menar att det tvärtom kommer att innebära ökade kostnader både för studieförbunden och kommuner och med det en risk för att det tar resurser från den faktiska folkbildningsverksamheten.

Anna Åberg
verksamhetschef

Åsa Hansen
ledningsstrateg